

Informacija o potrebi pristupanja UNIDROIT Konvenciji o ukradenim ili nezakonito izvezenim kulturnim dobrima

I UVOD

UNIDROIT Konvencija o ukradenim ili nezakonito izvezenim kulturnim dobrima (u daljem tekstu: UNIDROIT Konvencija), usvojena je na završnom sastanku Diplomatske konferencije za usvajanje nacrtu UNIDROIT Konvencije u Rimu 24. juna 1995. godine, a otvorena za potpisivanje 30. juna 1996. godine. Konvencija je stupila na snagu 1.07.1998. godine, a 42 države širom svijeta su ili ratifikovale, ili pristupile ovoj Konvenciji.

UNIDROIT Konvencija dopunjuje odredbe UNESCO Konvencije o sredstvima zabrane i spriječavanja nelegalnog uvoza, izvoza i transfera vlasništva kulturnih dobara iz 1970. godine (u daljem tekstu: UNESCO Konvencija), kojoj je Crna Gora pristupila 2007. godine, na način što definiše minimalna pravna pravila u slučajevima restitucije i povratka kulturnih dobara. UNIDROIT Konvencija je kompatibilna i komplementarna sa UNESCO Konvencijom, cijeneći da ista definiše međunarodnu proceduru koju treba sprovoditi prilikom implemementacije odredaba UNESCO Konvencije.

II SADRŽAJ KONVENCIJE

UNIDROIT Konvencija se primjenjuje na zahtjeve koji se odnose na međunarodnu restituciju ukradenih kulturnih dobara i povraćaj kulturnih dobara odnesenih sa teritorije države ugovornice protivno njenom zakonodavstvu koje uređuje izvoz kulturnih dobara. U skladu sa navedenim, Konvencija definiše rokove u kojima je moguće podnijeti zahtjev za restituciju ukradenih kulturnih dobara, pravo naknade za posjednika kulturnog dobra, u slučaju kada isti nije znao da je ono ukradeno, kao i procedure u odnosu na povraćaj nezakonito iznesenih kulturnih dobara.

Tako je u Poglavlju 2 Konvencije propisano da će posjednik vratiti kulturno dobro koje je bilo ukradeno, te da se zahtjev za restituciju treba podnijeti u roku od tri godine od trenutka kada je podnosilac saznao za mjesto u kojem se kulturno dobro nalazi i identitet posjednika, a u svakom slučaju u roku od pedeset godina od trenutka krađe. Podnošenje zahtjeva za restituciju kulturnih dobara koja čini sastavni dio identifikovanog spomenika ili arheološkog nalazišta, ili javne zbirke, podvrgnuto je samo vremenskom ograničenju od tri godine, računajući od trenutka kada je podnosilac saznao za mjesto u kojem se kulturno dobro nalazi i identitet posjednika. Ipak, svaka država ugovornica može izjaviti da zahtjev za restituciju podliježe vremenskom ograničenju od 75 godina ili dužem razdoblju, kada je tako predviđeno njenim zakonom.

Član 4 Konvencije propisuje da posjednik ukradenog kulturnog dobra od kojeg je zatražen povraćaj ima pravo na isplatu pravilne i razumne naknade, pod uslovom da nije znao niti je trebao razumno znati da je dobro ukradeno, te može dokazati da je postupio sa dužnom pažnjom prilikom njegovog sticanja. Ukoliko zakonodavstvo odnosne države to dozvoljava, ista pravila važe za sve prethodne posjednike dobra, a isplatu naknade vrši podnositelj zahtjeva, koji nije ograničen da je namiriti od bilo koje druge osobe.

Povraćaj kulturnog dobra koje je nezakonito izvezeno država ugovornica traži od suda ili drugog nadležnog tijela druge države ugovornice. Sud ili drugo nadležno tijelo države kojoj je upućen zahtjev naređiće povraćaj nezakonito izvezenog kulturog dobra ako država potraživač utvrdi da odnošenje tog dobra sa njene teritorije znatno šteti jednom ili više sljedećih interesa:

- a) Fizičkom očuvanju dobra ili njegovog okruženja,
- b) Integritetu nekog složenog dobra,
- c) Očuvanju neke informacije, na primjer informacije naučne ili istorijske prirode,
- d) Tradicionalnoj ili ruralnoj upotrebi dobra od strane plemenske ili starosjedilačke zajednice.

Sud ili drugo nadležno tijelo postupi i u slučajevima kada utvrdi da je dobro od izuzetnog kulturnog značaja za državu potraživača.

Posjednik ukradenog kulturnog dobra koji ga je stekao nakon što je ono bilo nezakonito izvezeno ima pravo na pravilnu i razumnu naknadu, čije troškove snosi država potraživač, pod uslovom da on nije znao niti je trebao razumno znati da je dobro bilo nezakonito izvezeno. Posjednik od kojeg se zahtijeva povraćaj kulturnog dobra, umjesto naknade može tražiti da zadrži vlasništvo nad dobrom ili da ga prene na osobu po svom izboru, koja stalno boravi u državi potraživača, a koja pribavi potrebna jamstva.

Odredbe Konvencije primjenjuju se samo na kulturna dobra koja su ukradena ili nezakonito izvezena nakon njenog stupanja na snagu.

III USTAVNI OSNOV

Ustavni osnov za pristupanje UNIDROIT Konvenciji je u odredbama člana 15 stav 1 Ustava Crne Gore, kojim je propisano da Crna Gora, na principima i pravilima međunarodnog prava, sarađuje i razvija prijateljske odnose sa drugim državama, regionalnim i međunarodnim organizacijama, kao i odredbama člana 100 tačke 1 i 4 Ustava, kojima je, između ostalog, propisano da Vlada vodi unutrašnju i vanjsku politiku i zaključuje međunarodne ugovore.

IV RAZLOZI ZA PREDLAGANJE PRISTUPANJA UNIDROIT KONVENCIJI

Crna Gora je kroz članstvo u međunarodnim organizacijama dužna da prati politike i trendove u svim oblastima, a naročito u oblasti zaštite kulturne baštine i povraćaja ukradenih i nelegalno izvezenih kulturnih dobara. Pored navedenog, Crna Gora je pristupila UNESCO Konvenciji o sredstvima zabrane i spriječavanja nelegalnog uvoza, izvoza i transfera vlasništva kulturnih dobara iz 1970. godine, a UNIDROIT Konvencija predstavlja nastavak saradnje između država na ovom polju.

Shodno obavezama prema konvencijama koje uređuju pitanja od značaja za spriječavanje nelegalnog uvoza, izvoza kao i povraćaja kulturnih predmeta protivpravno odnesenih sa teritorije države članice EU, Crna Gora je u okviru svojih obaveza najprije pristupila UNESCO Konvenciji o sredstvima zabrane i spriječavanja nelegalnog uvoza, izvoza i transfera vlasništva kulturnih dobara iz 1970. godine (2007. godine). Zakon o zaštiti kulturnih dobara iz 2010. godine, dao je dobar osnov za dalji rad na unaprjeđenju sistema zaštite i njegovom usklađivanju sa međunarodnim propisima koji posebno uređuju ovu oblast. Cijeneći da UNIDROIT Konvencija predstavlja dopunu odredbi UNESCO Konvencije i da je nastala iz potrebe bližeg uređivanja povraćaja kulturnih dobara koja su bespravno iznešena, neophodno je istoj pristupiti kako bi se obezbijedila potpuna primjena u nacionalnom zakonodavstvu. Shodno izloženom, pristupanje UNIDROIT Konvenciji značajno je sa aspekta usklađivanja nacionalnog zakonodavstva sa pravnom tekovinom Evropske Unije koja se odnosi na povraćaj kulturnih predmeta protivpravno odnesenih sa teritorije države članice EU, a koja je bliže uređena Direktivom 2014/60 EU o povraćaju kulturnih predmeta nezakonito iznesenih s državne teritorije države članice.

V POTREBA IZMJENE VAŽEĆIH ILI DONOŠENJA NOVIH PROPISA

Uvažavajući sve međunarodne propise, Ministarstvo kulture je pripremio Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti kulturnih dobara. S tim u vezi, Ministarstvo će pratiti usaglašavanje nacionalnog zakonodavstva sa UNIDROIT Konvencijom, uz kontinuiranu saradnju sa ostalim nadležnim organima Crne Gore i EU.

VI PROCJENA POTREBNIH SREDSTAVA ZA SPROVOĐENJE KONVENCIJE

Za sprovođenje UNIDROIT Konvencije nisu potrebna dodatna finansijska sredstva, ali će u postupku izrade Predloga zakona, biti urađena detaljna RIA, odnosno izvještaj o analizi uticaja propisa.

VII PREDLOG ZAKLJUČAKA

1. Vlada Crne Gore na sjednici od _____ 2018.godine, usvojila je Informaciju o pristupanju Crne Gore UNIDROIT Konvenciji o ukradenim ili nezakonito izvezenim kulturnim dobrima.
2. Zadužuje se Ministarstvo kulture da pripremi i Vladi dostavi Predlog zakona o pristupanju UNIDROIT Konvenciji o ukradenim ili nezakonito izvezenim kulturnim dobrima.